

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

УТВЪРЖДАВАМ:

13.6.2025 г.

X е-подпис

Иван Попов
Председател на КН на ПО
Signed by: Ivan Nikolov Popov

ПРОТОКОЛ № 5

**От Петото заседание на Комитета за наблюдение на
програма**

Програма „Образование“ 2021 – 2027 г.

29 април 2024 г., гр. Пловдив, Хотел „Гранд хотел Пловдив“

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

1. ДНЕВЕН РЕД

Откриване на заседанието
<i>т. 1</i> Проект на дневен ред
<i>т. 2</i> Представяне на напредъка по Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. и дейностите на Управляващия орган
<i>т. 3</i> Представяне на напредъка и очакваните резултати от операциите със стратегическо значение („Силен старт“, „Успех за теб“, „Модернизиране на професионалното образование и обучение“)
<i>т. 4</i> Представяне на Оценката на ОИСР – Процедура „Модернизация на висшите училища“ в България: Уроци за програмиране на образованието“
<i>т. 5</i> Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базираното обучение, сътрудничеството и интернационализацията на висшите училища“
<i>т. 6</i> Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО“
<i>т. 7</i> Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“
<i>т. 8</i> Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Образователни маршрути за иновативно учене извън училище“
<i>т. 9</i> Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за ученици с таланти“
Закриване на заседанието

ОПИСАНИЕ НА ТОЧКИТЕ ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

Откриване на заседанието

Петото заседание беше открито от Иван Попов – изпълнителен директор на Изпълнителна агенция „Програма за образование“ (ИАПО), Ръководител на Управляващия орган (УО) на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. (ПО) и председател на Комитета за наблюдение (КН) на ПО.

Г-н Попов приветства членовете и наблюдателите на КН на ПО, както и гостите на заседанието, представителите на Европейската комисия (ЕК) г-жа Еманюел Гранж, г-н Калоян Колев и г-н Константин-Виорел Михай от Генерална дирекция (ГД) „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, като поясни, че г-н Константин-Виорел Михай ще се включи онлайн в заседанието. Г-н Попов подчерта значението на провеждането на заседанията извън столицата, за да се наблюдава реалното въздействие на Програмата в регионите, като добави, че Пловдив е пример за добро партньорство между институции, училища и общности. Той отбеляза, че основните предизвикателства са свързани със забавянето на старта на Програмата заради фокуса върху Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), но въпреки това усвояването се развива добре – обявени са процедури на обща стойност 46% от бюджета на Програмата, а 40% са договорените средства. Специален акцент беше поставен върху намаления риск от загуба на средства по правилото $n+3$ – от 120 млн. лв. през ноември 2024 г. до 46 млн. лв. към момента. Г-н Попов изрази признателност към Министерството на образованието и науката (МОН) по отношение на започналите операции от стратегическо значение „Силен старт“, „Подкрепа за приобщаващо образование“ и „Успех за теб“, като подчерта, че УО разчита на активността на неправителствените организации (НПО), общините и социалните партньори при другите подходи на финансиране, като интегрираните териториални инвестиции (ИТИ) и процедурите за подбор на проекти. Той акцентира на важността на оценката на ефектите и резултатите на Програмата, като обърна внимание, че на заседанието ще бъде представена оценка на процедура „Модернизация на висшите училища“ от представители на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), изводите от която УО използва за подготовката на критерии за подбор на нова операция в подкрепа на висшите училища с четири пъти увеличен ресурс, която също е част от дневния ред на заседанието.

Заместник-министърът на образованието и науката г-жа Таня Михайлова поздрави участниците и благодари за поканата да участва в Петото редовно заседание на КН на ПО и подчерта, че присъствието ѝ на форума е израз на отговорност към предизвикателствата в сферата на образованието. Тя изрази визията на правителството за периода 2025–2029 г. за изграждането на интегрирана и иновативна образователна среда, осигуряваща качествено училищно и предучилищно образование за всяко дете. Като приоритет тя посочи прехода от механично заучаване към развитие на ключови компетентности, функционални умения и мотивация за учене, и подчерта значението на персонализираната подкрепа, социално-емоционалните умения, иновациите в обучението, приобщаването на деца със специални нужди и дигиталната грамотност.

Г-жа Михайлова отчете нуждата от модернизиране на висшето образование и научните изследвания, чрез повишаване на изискванията към студентите и привличане на чуждестранни студенти, което би подобрило нивото на българските университети. Тя информира, че са проведени срещи на МОН и регионалните управления на образованието, на които са набелязани мерки за подобряване на системата и акцентира на важността на операцията „Достъп до

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

образование за всяко дете“, която предстои да бъде обявена, като изрази увереност, че тя ще допринесе за приобщаването и развитието на учениците.

Заместник-министърът изтъкна необходимостта от елиминиране на формализма и намаляване на административната тежест, както и нуждата от промени в учебното съдържание и насърчаване на иновациите. Като ключови инструменти тя отбеляза две предстоящи процедури: „Дигитална трансформация на училищното образование“ (246 млн. лв.) и „Подобряване на качеството на общото образование чрез ефективно прилагане на компетентностния модел“ (167 млн. лв.), като подчерта важната роля на мотивираните учители. Тя обърна внимание на нуждата образованието да се ориентира към потребностите на икономиката и призова за насърчаване на интереса към професионалното и техническо образование. В тази връзка, МОН ще работи активно за разширяване на приема в професионални паралелки, за да се осигурят на учениците гъвкави и адаптивни умения, съответстващи на пазара на труда. Г-жа Михайлова отдели специално внимание на процедурата „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ (70 млн. лв.), чрез която вече са актуализирани 46 професионални направления.

Тя съобщи, че след законови промени се работи по държавните образователни стандарти, изпитни програми, учебни планове и програми, и подчерта значението на създадените секторни съвети за умения, включващи представители на образователни и академични институции, на бизнеса и на НПО. Тя отбеляза, че са запазени ученическите практики в реална работна среда и допълнителните дейности за повишаване на компетентности, както и подкрепата за учителите по професионална подготовка. Развитието на дуалното обучение също е приоритет, като предстои реализирането на процедура на стойност 86 млн. лв., включваща участие на национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите и техните подразделения като допустими партньори. Тя подчерта и важността на процедурата за центровете за високи постижения в професионалното образование, пожела ползотворна работа на форума и изрази увереност, че резултатите ще бъдат реални, а не само пожелателни, като заяви, че кадрите в сектора на образованието са свикнали да работят за конкретни и измерими постижения и да бъдат резултатно ориентирани.

От името на Европейската комисия изказване направи г-жа Еманюел Гранж, началник на отдел в ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“. Тя изрази благодарност за усилията на Управляващия орган и организирането на заседанието в Пловдив, един от най-старите градове в България, и отчете, че 47% от програмата вече е договорена. Г-жа Гранж отбеляза обявяването на ключови операции като „Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията“ и „Ограмотяване на възрастни“, но подчерта и сериозни предизвикателства – особено Приоритет 2 на ПО, свързан с модернизация на образованието. Тя призова за спешни действия, особено във връзка със забавянията и риска от загуба на средства, за да може програмата всъщност да изпълни своята мисия и съответно да бъдат преодоляни предизвикателствата и трудностите пред образователната система в България. Качественото образование е основата за устойчива и конкурентна икономика. Тя отчете и значителни дефицити в България спрямо средните за ЕС показатели по образователни резултати, участие на възрастни в образование и детска бедност. Г-жа Гранж обърна внимание и на новите инициативи на ЕС, свързани с „Европейския съюз на уменията“ и предложените регулаторни промени за повече гъвкавост на средствата по ЕСФ+.

На заседанието на КН бе налице необходимият кворум (регистрирани са 36 членове с право на глас от общо 55) и заседанието е редовно и може да взема решения.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен**1. Проект на дневен ред**

Председателят на КН на ПО г-н Иван Попов припомни, че проектът на дневен ред е изпратен предварително. Поради липса на предложения и бележки, проектът на дневен ред бе предложен на КН за гласуване без изменения и допълнения в него.

Проектът на дневен ред за Петото заседание на КН на ПО беше подложен на гласуване и приет с единодушие.

2. Представяне на напредъка по Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. и дейностите на Управляващия орган

Г-жа Мария Станевска, директор на Дирекция „Програмиране, наблюдение и оценка“ (ПНО), представи информация за напредъка по ПО (вкл. финансово изпълнение, риска от загуба на средства, планираните за обявяване до края на 2025 г. процедури по ПО, обявените през 2025 г. процедури и консултации със заинтересованите страни, стартиралите операции от стратегическо значение и процедури за подбор на проекти, подхода Интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/) и дейностите на УО (вкл. информация за Междинен преглед на изпълнението и изменение на ПО, напредъка в изпълнението на Плана за оценка на ПО, подобряване на капацитета на бенефициентите, както и за съответствието с Хартата на основните права на Европейския съюз (ХОПЕС) и с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

Представителят на ЕК г-н Калоян Колев приветства постигнатия напредък по ПО, но посочи, че Програмата леко изостава спрямо средните нива в ЕС – 43% договориране спрямо 40% в България и 2,2% междинни плащания спрямо 5% за ЕС. Той подчерта, че част от ключовите операции са стартирали, като има устойчивост спрямо предходния програмен период, но е важно те да отчитат и новите предизвикателства, както и да се съхранява капацитет на местно ниво. Г-н Колев приветства амбицията на УО за стартиране на нови процедури до края на 2025 г. Относно напредъка по изпълнението на етапните цели за 2024 г., представителят на ЕК отбеляза, че въпреки неизпълнението на някои междинни цели, от страна на Управляващия орган е изразена увереност, че те ще бъдат наваксани и крайните резултати ще бъдат постигнати. Относно правилото $n+3$, той отчете като положително, че са разработени няколко сценария за изпълнение, по които се работи активно, и изрази надежда, че оптимистичният сценарий ще се реализира. Както и г-жа Гранж, той спомена, че се очаква промяна в Регламента на ЕСФ+, която в момента е предложена от ЕК и предстои одобрение от Съвета, като предвидените изменения ще позволят гъвкавост при реструктуриране и оптимизация на разходите, включително възможността определени разходи да бъдат извадени от обхвата на правилото $n+3$ и в случай че това наложи промяна на Програмата, тя следва да бъде осъществена до края на годината. Той направи положителна оценка относно систематичния подход на УО към провеждането на оценки и спазването на график, и подчерта, че ЕК с нетърпение очаква следващата тематична оценка, свързана с висшето образование, като отбеляза и значението на изследването PISA като външна оценка за ефекта на Програмата в контекста на образователната система в България.

Д.ик.н. Янка Такева, председател на Синдиката на българските учители и представител на Конфедерацията на независимите синдикати в България (КНСБ) изрази благодарност към г-н Иван Попов за прозрачността и навременното информироване по всички въпроси, свързани с развитието на професионалното образование и обучение. Тя подчерта, че от началото на програмния период е изключително удовлетворена от положените усилия за подобряване на

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

материалната база и дидактическите ресурси в професионалното образование, както и от мотивацията на учениците за участие в дуални форми на обучение.

В изказването си д-р Такева обърна внимание на някои ключови теми и проблеми. Тя подчерта, че към момента единствената реална мярка за стимулиране на участието в дуалното обучение е покриването на социалните осигуровки на учениците. Според нея това е крайно недостатъчно. Като примери за добри практики посочи опита на Словакия и Румъния, където се осигуряват по-високи възнаграждения за учениците, участващи в дуални програми. Д-р Такева предложи следните допълнителни мерки:

- увеличаване на трудовите възнаграждения и стипендиите за ученици в предприятията;
- поемане на разходите за транспорт на учениците от държавата (за момента се поема от съответното училище);
- създаване на целенасочени политики за мотивиране на родителите да изберат професионалното образование за децата си.

Тя изказа притеснения относно изискванията за наемане на специалисти на трудов договор по процедура „Модернизиране на ПОО“, които демотивират добри кадри. Според нея първоначалният проект (с граждански договори) е създал голям интерес, но впоследствие, с промяна в условията, много кандидати са се отказали. Тя призова за преразглеждане на тези изисквания и за по-гъвкав подход при привличането на експерти.

Д-р Такева заяви, че многократно е настоявала за разработване на програма за обучение на наставници в предприятията. Работещите с ученици трябва да бъдат подготвени както професионално, така и педагогически, за да могат ефективно да предават знания и умения. До момента подобна програма не е реализирана, въпреки проведените разговори с дирекция ПОО на МОН.

Тя изрази неудовлетвореност от недостатъчното участие на национално представителните организации на работниците и служителите в националните програми, въпреки че техни членове са преки участници в процесите на дуалното обучение и производствени практики. Д-р Такева подчерта, че синдикатите имат конкретни предложения и желание да допринесат с експертиза и визия.

Д-р Такева постави акцент върху необходимостта от целенасочени усилия за повишаване на квалификацията на преподавателите по професионални дисциплини, не само по общообразователните. Тя предложи изготвянето на график за целенасочени обучения и поиска съдействие от страна на УО и МОН за реализиране на такава инициатива.

В заключение, д-р Такева изрази благодарност към г-н Попов и екипа на ИАПО за положените усилия и видимите резултати в професионалното образование. Тя увери, че синдикатите остават ангажирани с темата и очакват да бъдат включени по-активно в бъдещи етапи от развитието на Програмата.

Г-жа Росица Стелиянова от Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) изрази подкрепа за основните акценти в изказването на д-р Янка Такева, свързани с мотивацията за професионално образование и включването на социалните партньори. Тя подчерта, че от години се полагат усилия работодателите да бъдат включени по-активно в процеса на повишаване на привлекателността на професиите сред младите хора. Статистиката отчита, обърна внимание тя, че значителна част от специалистите със средно образование получават по-високи възнаграждения от висшите, а същевременно много висшисти заемат позиции, за които е достатъчно и само средно образование.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Г-жа Стелиянова акцентира върху необходимостта социалните партньори да бъдат разглеждани като активни участници в програмирането и изпълнението на политиките. Тя изрази удовлетворение от подобрения диалог с УО и по-отворената политика, но заяви, че на практика работодателите остават периферни участници в Програма „Образование“, тъй като към момента извън дискусиите те не са включени активно в дейности по ПО. Според нея:

- липсва ясно и подробно **картографиране на системата на професионалното образование** – къде каква база има, какви кадри и възможности съществуват във всяко от училищата в системата на професионалното образование;
- необходимо е да се привличат кадри от реалния бизнес, включително хора в предпенсионна възраст и пенсионери, за преподаватели;
- национално представителните организации на работодателите могат да извършват реални проучвания за нуждите на бизнеса, бъдещите работни места, които се очаква да се развият, както и технологиите, които в момента се прилагат, съответно какъв тип профил е подходящо да се развива в съответния регион, като тези организации следва да участват и в **дизайна на политиките**, а не само в провеждането на единични събития;
- нужна е ясна и ефективна роля на социалните партньори в **реформирането на системата** от начално до висше образование;
- трябва да се възобнови и доразвие **обучението на ментори в предприятията**, като се даде по-голяма роля на партньорите в реализирането на подобни дейности.

Г-жа Стелиянова предложи да се направят отделни срещи и дискусии между УО, социалните партньори и дирекциите за професионално и висше образование на МОН с цел **структурирано обсъждане и конкретизиране на ролята на партньорите** в бъдещи операции.

Г-н Иван Попов изрази съгласие с коментарите и предложенията, отбелязвайки, че УО винаги е отворен за критики и идеи. По отношение на секторните съвети за умения той подчерта, че тяхното създаване е било сериозно усилие, което не е имало аналог в страната и е довело до значителен принос от страна на бизнеса, включително на доброволни начала. Трудовото законодателство обаче е наложило определени рамки – например за някои ръководители на предприятия е било неудобно да бъдат наети на трудов договор към МОН, но към момента това е наличният механизъм.

Изпълнителният директор на ИАПО направи преглед на политиката по дуалното обучение:

- в предишния програмен период е имало централизирана координация (системния проект „Подкрепа за дуалната система на обучение“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 (ОПНОИР) с Конкретен бенефициент МОН в продължение на проектите на Българо-швейцарската програма за сътрудничество), докато сега мерките са децентрализирани;
- чрез интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) се наблюдава по-слабо участие от страна на училищата;
- по новата процедура за подбор социалните партньори са включени;
- необходими са по-добра координация и визия, особено в частта за **центровете за високи постижения в ПОО**, обучение на наставници и преподаватели в предприятията.

Ръководителят на УО изрази готовност за провеждане на допълнителни разговори с МОН и с представители на Българо-швейцарската програма за сътрудничество, предоставяща подкрепа за проект ДОМИНО 2 относно бъдеща подкрепа. Г-н Попов призна, че не е оптимист относно пълното усвояване на средствата по дуалното обучение (в размер на общо 166 млн. лв. по ИТИ и процедурата на подбор на проекти), но подчерта, че остава отворен за предложения и пренасочване на част от ресурса след допълнително обсъждане с ЕК.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Представителят на групата юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност (ЮЛНЦ за ОПД), работещи в сферата на защита на основните права, равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности г-жа Гергана Ефремова поздрави УО за амбициозния план за наваксване на забавянето в изпълнението на ПО, и за положителната практика на извършването на оценките паралелно с изпълнението на операциите. Тя постави въпрос дали се предвиждат мерки за повишаване на капацитета на бенефициентите не само за подготвяне на проекти, но и за **мониторинг и вътрешна оценка**. Сподели впечатления от посещението на място предишния ден в училището в Пловдивския квартал Столипиново, където екипът работи с голяма отдаденост по различните проекти, но не е в състояние да идентифицира кои мерки са най-ефективни и кои дават устойчив резултат. Това създава разминаване между административна отчетност и реални ефекти.

Г-н Попов потвърди, че УО е разработил **стратегически план за повишаване на капацитета на бенефициентите**, като е обявена и процедура по техническа помощ. За първи път в нея участват не само УО и МОН, но и Националният център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти, който вече е подал проект за 1 млн. лв. за разработване на обучителна програма за училищните ръководства (директори и заместник-директори), с фокус върху повишаването на проектната култура, културата за оценка и проследимост и популяризирането на резултати.

Той отбеляза, че чрез НПВУ дори и училищата в най-отдалечените села вече работят с ИСУН на ежедневна база, което повишава административния им капацитет. Новите операции ще използват тези новопридобити способности на кадрите, като УО остава отворен за предложения относно допълнителни обучения и мерки, например такива за НПО, за държавни помощи, за мониторинг и оценка.

3.	Представяне на напредъка и очакваните резултати от операциите със стратегическо значение („Силен старт“, „Успех за теб“, „Модернизиране на професионалното образование и обучение“)
-----------	--

Ръководителите на проектите от МОН г-жа Пенка Иванова (директор на дирекция „Учебници и училищна документация“) за проект „Успех за теб“, г-жа Ваня Георгиева (началник на отдел „Организиране, планиране и отчитане“ на дирекция „Съдържание на предучилищното и училищното образование“) за проект „Силен старт“ и г-жа Ваня Тивидошева (директор на дирекция „Професионално образование и обучение“) за проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ представиха напредъка и очакваните резултати от операциите със стратегическо значение.

Г-жа Светлана Дончева от Българската стопанска камара (БСК) отправи препоръка относно организацията на заседанията на Комитета за наблюдение, като обърна внимание на значително удълженото времетраене на презентациите. Според нея това ограничава възможността за реална дискусия по темите. Тя предложи да се въведе по-стриктен контрол върху времето за презентации, включително самите презентатори предварително да се съобразяват с времевите рамки, предвидени в дневния ред.

По същество, г-жа Дончева изрази резерви относно реалната роля на социалните партньори в ПО. Тя постави въпроса за липсата на ефективен социален диалог, като подчерта, че термините „партньорство“ и „диалог“ често се използват формално и без съдържание. Според нея социалните партньори не участват в процесите на разработване на проектите от самото начало – от идеята, концепцията и планирането, което компрометира усещането за реално партньорство.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Г-жа Дончева заяви, че социалните партньори не са включени в дейностите дори като асоциирани партньори, а се третират само като участници на ниво изпълнение (напр. в секторните съвети), което е последна фаза от процеса. Тя настоя за преосмисляне на механизма на включване и предложи да се организира отделна дискусия за рестартиране на социалния диалог в образованието, особено в частта на реформите, финансирани от европейските фондове.

Ръководителят на УО г-н Иван Попов направи разграничение между:

- **институционалното партньорство на ниво Комитет за наблюдение**, където социалните партньори участват в обсъжданията от самото начало на операциите – включително концепции, критерии и изпълнение;
- **и партньорството на ниво бенефициенти по проекти**, където представителството на социалните партньори може да не е толкова активно.

Той посочи, че в последните операции, включително по дуалното обучение и предстоящата за висшето образование, социалните партньори вече са включени. Г-н Попов прие препоръката да се задълбочи координацията и обяви готовност да бъдат организирани отделни срещи със социалните партньори съвместно с МОН.

Г-жа Емануел Гранж от ЕК изрази удовлетворение от напредъка по ключовите операции по Програма „Образование“. Тя подчерта, че постигнатите резултати съответстват на предизвикателствата, посочени в докладите за България, включително по отношение на социалната конвергентност, особено в приобщаването на предучилищно и училищно ниво.

Относно операция „Успех за теб“ индикаторите са надхвърлени, но по проектите „Силен старт“ и „Модернизация на професионалното образование“ обаче все още има непостигнати цели, макар че се наблюдава напредък. Г-жа Гранж постави въпросите какви са пречките пред постигането на индикаторите, как целевите групи възприемат проектите и какви корективни действия са предвидени. Тя подчерта стратегическата важност на операциите и заяви, че всички пречки следва да бъдат адресирани. Анонсира, че през юни ще се организира среща със социалните партньори по линия на „пътната карта за работни места“, включително с представители на висшето ръководство на ЕК.

Началникът на отдел „Организиране, планиране и отчитане“ на дирекция „Съдържание на предучилищното и училищното образование“ на МОН г-жа Ваня Георгиева потвърди, че всички индикатори по „Силен старт“ за 2024 г. са постигнати с едно изключение – индикатор, свързан с квалификация на педагогическите специалисти, който ще бъде отчетен в следващия доклад. Тя отбеляза, че обхватът на институциите и включването на децата е на добро ниво.

Г-жа Георгиева посочи като предизвикателства нуждата от адаптация на детските градини към проектното мислене и отчетност и необходимостта от разяснителна работа и указания в началото на проекта, като изрази увереност, че към 2029 г. всички цели ще бъдат постигнати.

Г-жа Ваня Тивидошева отговори по темата за възприемането на проектите от страна на училищата. Според нея проектът „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ е твърде комплициран – включва девет дейности и множество поддейности, което създава объркване в началото. Въпреки че училищата имат свобода да избират в кои дейности да се включат, тя препоръча в бъдеще **проектите да бъдат по-концентрирани около ключови дейности**. Освен това посочи, че всички дейности се извършват извън учебния план, което води до допълнителна ангажираност за ученици и учители, макар и често с ентузиазъм. Това следва да се отчете като структурно предизвикателство при бъдещо планиране.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

4.	Представяне на Оценката на ОИСР – Процедура „Модернизация на висшите училища“ в България: Уроци за програмиране на образованието“
----	--

Представителят на ОИСР г-н Томас Уеко представи оценката на ОИСР – Процедура „Модернизация на висшите училища“ в България: Уроци за програмиране на образованието“.

Г-жа Криста Роукинс, анализатор на политики в ОИСР, направи кратко въведение, в което представи текущата работа на ОИСР по две междинни оценки, свързани с изпълнението на Програма „Образование“:

- първата – по отношение на приобщаващото образование, чрез оценка на операциите „Успех за теб“ и „Силен старт“ по ПО;
- втората – по отношение на процедурата „Модернизация на висшите училища“ по ОПНОИР.

Тя посочи, че целта е до края на годината да бъдат представени подробни оценки с практически препоръки за подобряване на изпълнението и бъдещото планиране. Тя даде думата на г-н Томас Уеко, водещ експерт по висше образование.

Г-н Уеко направи обзор на **междинната оценка на операцията „Модернизация на висшите училища“**, извършена между август 2022 г. и декември 2023 г. Екипът на ОИСР е анализирал мащабна документация (законодателство, стратегии, наредби), като е провел и интервюта с участващи и неполучили финансиране институции и социални партньори.

Основните изводи и препоръки, които той представи, могат да бъдат обобщени в няколко ключови точки:

Прекалена широта на дейностите – слабо фокусирана операция

- Операцията е **твърде разнородна по съдържание**, като включва разнообразни и несвързани дейности (напр. събития, съвместни образователни инициативи и др.).
- Всяко висше училище е било **стимулирано да участва с множество партньори**, което е довело до сложност и затруднено управление.
- Финансовата подкрепа (3% от годишния бюджет на университетите) е **твърде ниска**, предвид огромния брой дейности, което е ограничило въздействието.

Предизвикателства при оценката и управлението

- Поради разнообразието от дейности, **оценката на проектите е станала твърде абстрактна**, опираща се основно на математически формули и количествени показатели, вместо на реалното съдържание.
- Управлението на самите проекти на ниво висше училище е било затруднено.
- Крайната оценка е, че е постигнато **ограничено системно въздействие**, въпреки високата административна активност.

Неясно послание към академичната общност

- Финансирането чрез безвъзмездна финансова помощ би трябвало да **дава ясен сигнал** каква реформа и политика се цели.
- Прекаленото съдържателно разширяване е **размило фокуса и послание** на процедурата относно **политиките**.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Препоръки за бъдещи операции

- Да се залага на **по-фокусирани, свързани дейности** с обща крайна цел и логическа последователност.
- Да се включва **експертен капацитет още в началната фаза** на дизайна на проектите – както вътрешен, така и външен, включително международни консултанти.
- Да се подобри **обратната връзка с бенефициентите** – например чрез формати за споделяне на опит, добри практики и затруднения по време на изпълнението.
- Да се създаде **структурирана платформа за постоянна консултация** с университетите и преподавателската общност.

Положителни впечатления от подготовката на новата операция

- Г-н Уеко отбелязва, че проектът на новите критерии за подбор на операция по модернизация е значително **по-фокусиран**, с по-ясна логика и **по-реалистичен подход към партньорствата**.
- Тези критерии вероятно ще позволят по-добра оценка, изпълнение и въздействие.

Г-н Уеко подчерта високото ниво на прозрачност и достъпност на информацията от страна на ИАПО.

5.	Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базираното обучение, сътрудничеството и интернационализацията на висшите училища“
----	--

Г-жа Нели Георгиева, държавен експерт в дирекция „Програмиране, наблюдение и оценка“ на ИАПО представи Проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базираното обучение, сътрудничеството и интернационализацията на висшите училища“, като обърна внимание, че операцията е изцяло съобразена с препоръките на ОИСР и националната Стратегия за развитие на висшето образование, като допринася за изпълнението на 6 от 10 цели.

Г-жа Светлана Дончева от БСК:

- Подчерта сложността на предишната операция „Модернизация на висшите училища“ по ОПНОИР и нуждата от **ясна цел в проектите**.
- Попита дали ще се създават нови програми или ще се актуализират съществуващи – обърна внимание на риска от трансформиране на вече утвърдени програми.
- Предложи използване на **готов шаблон и методика за образователни компетентностни профили**, създаден от БСК в предходни проекти.

Ръководителят на УО г-н Иван Попов подкрепи предложението за използване на шаблона на БСК и потвърди, че ще се допуснат и нови, и актуализирани програми. Той добави, че се предвижда използване на **външни оценители**, за да се гарантира качеството на проектите.

Представителят на Национална агенция за оценяване и акредитация (НАОА) проф. д.н.к. Мария Шнитер:

- Благодарил за включването на НАОА в дискусиите и обяви, че в момента в НАОА се прави **актуализация на индикаторите за оценяване и акредитация**.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

- Изрази готовност да включат нов индикатор за **компетентностно базирано обучение**, ако бъде предложена ясна формулировка.

Г-жа Росица Стелиянова от АИКБ:

- Изрази одобрение за по-гъвкавия подход в операцията.
- Повдигна въпроси относно:
 - приоритизирането на професионални направления като „философия“ – неясно е как са свързани с нуждите на пазара на труда;
 - добавянето на „спортни дейности“ – поиска разяснение, както и дали не следва те да са ограничени в рамките на университетските кампуси;
- Предложи **социалните партньори да бъдат включени задължително** в дейности, свързани с менторство, меки умения, системи за качество и др.

Ръководителят на УО г-н Иван Попов отговори, че **списъкът с приоритетни направления е по ПМС № 64 от 25 март 2016 г.** и не подлежи на промяна от КН. Той подкрепи предложението спортните дейности да са само в академична среда, както и предложението за участие на социални партньори в дейности, свързани с учебно съдържание и качеството на обучението, като конкретните дейности да се изпратят след заседанието.

Г-жа Даниела Алексиева, вицепрезидент на КНСБ посочи, че е **пропуснато участието на представителни синдикални организации** в проекта и напомни, че преподавателите и студентите също са част от сферата на труда, и участието на синдикати е ключово.

Ръководителят на УО г-н Иван Попов потвърди, че предложението за включване и на **шестте социални партньора** е приемливо и ще бъде подложено на гласуване.

Калоян Колев от ЕК поздрави УО за това, че операцията е **предшествана от външна оценка**, това е добър модел за бъдещи проекти. Той подчерта:

- нуждата от акцент върху **STEM дисциплини** (България изостава по този показател);
- възможността за включване на **изкуствен интелект** в обученията за студенти по дейност 2;
- проектът е фокусиран основно върху бакалаври и магистри, а дали ще бъде насочен и към докторски програми.

Ръководителят на УО г-н Иван Попов потвърди, че ще се добави акцент върху STEM дисциплини и изкуствения интелект, както и че **докторантите** няма да се включват, за да не се дублират с процедура „Подкрепа за развитие на проектна докторантура“.

Проектът на Методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базираното обучение, сътрудничеството и интернационализацията на висшите училища“ беше подложен на гласуване като КН дава мандат на Управляващия орган да отрази приетите на заседанието предложения, и одобрен с пет гласа „въздържал се“ от страна на представителите на социалните партньори д.ик.н. Янка Такева от КНСБ, г-жа Светлана Дончева от БСК, г-жа Росица Стелиянова от АИКБ, г-н Иван Захариев от КРИБ и г-жа Маргарита Дамянова от БТПП.

6.	Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО“
----	---

Г-жа Радиана Боянова, държавен експерт в дирекция ПНО представи с презентация акцентите в проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО“ – тя посочи, че операцията допълва подкрепата за изграждането на 28 такива Центрове за високи постижения в професионалното образование и обучение в действащи професионални гимназии, определени през 2022 г. от МОН. Финализирани там са ремонтните дейности и оборудване, което се осъществява по НПВУ, а сега предстои гласуване и на „меките“ мерки, които да им бъдат възложени, така че да станат оперативни по Програма „Образование“, след което г-н Попов откри дискусия по критериите.

Г-жа Росица Стелиянова, директор „Програми и проекти“ в АИКБ, се включи с общ коментар. Обясни, че социалните партньори са изключително благодарни за това, че са включени в тази операция, тъй като професионалното образование е изключително важно, специално за работодателските организации, тъй като работодателите търсят основно работна ръка със средно професионално, а не толкова с висше образование. В тази връзка, подобно на предходната операция, г-жа Стелиянова апелира, да се посочат дейностите, в които социалните партньори биха могли да се включат. Като пример даде провеждане на формати „Бизнесът обучава“, идентифициране на уменията, които са необходими на работната сила, въобще дейности, в които работодателските организации по-скоро имат сила, поглед както на национално, така и на регионално ниво чрез структурите си. Тъй като тук бенефициентите са изключително много, изрази мнение, че не трябва тази дейност да е задължителна – да се изпълнява съвместно със социалните партньори. Предложи да се запише, че е препоръчително тези дейности да бъдат изпълнени в партньорство, а вече самата гимназия, по преценка и от гледна точка идентифициране наистина на реални нужди на пазара на труда.

Г-н Иван Попов уточни, че случаят е идентичен на операцията за висшите училища. Обърна внимание, че в момента в тези критерии, които са представени, социалните партньори не са включени като конкретни бенефициенти и няма логика в едната операция да е така, а в другата да е различно. Обясни, че логиката е, че понеже са включени всички, т.е. няма други освен шестте, те могат да бъдат конкретни бенефициенти (партньори). И обърна внимание, че социалните партньори са включени в режим „*de minimis*“.

Г-н Страхил Стоев от отдел „Методология, наблюдение и координация на държавните помощи“ към Министерството на финансите, дирекция „Европейски въпроси и политики“ обясни, че въпросът какъв трябва да бъде режимът идва оттам дали за тази дейност има конкуренция или няма. Разговаряно е с г-жа Стелиянова и ако тези 6 организации са единствените в България, които могат да дадат компетентно становище по тези въпроси, няма други други лица, които притежават компетенции да участват във формирането на тези документи, дейностите не е проблем да бъдат в режим „непомощ“. Г-н Стоев обясни, че режим „непомощ“ означава не е държавна помощ и не е минимална помощ. В случай, че законодателството изрично не посочва организациите като такива, които имат компетенции да участват в такива документи на национално ниво, той препоръча да се изложат аргументи в тази посока, т.е. за режим „непомощ“, които или чрез дирекция „Европейски въпроси и политики“, или неформално чрез колегите от Европейската комисия, които участват в Комитета за наблюдение, които да ги препратят към Генерална дирекция „Конкуренция“ в ЕК (DG COMP). Обясни, че единствено DG COMP има компетенция да каже дали тази дейност, която би се извършвала от тези 6 организации, е неикономическа или икономическа, т.е. тя е компетентната дирекция на ниво Европейски съюз, което може да твърди

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

това нещо със сигурност. Обърна внимание, че Министерството на финансите няма такива компетенции, защото по Закона за държавните помощи компетенциите на министъра на финансите са единствено за режими на държавна помощ и на минимална помощ. Но в случай на мярка в режим „непомощ“, Министерство на финансите може да предостави единствено методологически насоки, какво има на ниво дела в Европейския съд и какви, евентуално, становища на Европейската комисия са изразявани по подобни въпроси на национално ниво. Напомни, че всички такива становища са качени на страницата на Министерство на финансите. Другият вариант, който г-н Стоев предложи е разходите за участия на 6-те партньора да минават през училищата, т.е. – дават се на училищата и училището решава, че това са експерти, които са му нужни за тази дейност и вече намира начин да ги наеме на договор, което също може да бъде в режим „непомощ“.

Г-жа Светлана Дончева, ръководител на Център за управление на проекти в Българска стопанска камара (БСК) също се включи в обсъждането на темата за държавните помощи и социалните партньори, но сподели, че следва да се направи една отделна среща, на която да се коментират тези въпроси, защото социалните партньори имат много ясна роля, с много добре идентифицирани функции. Те са заложили в закон и от тях много добре може да се изведе логиката как могат да участват в ролята си на социални партньори в тези проекти, така че това да бъде „непомощ“.

Относно операцията, коментарът на г-жа Дончева беше свързан с броя на селскостопанските гимназии в списъка и въпрос на какъв принцип е избран списъкът. Сподели, че БСК не са били консултирани, когато са били избирани тези професионални гимназии в 28-те района. Г-жа Дончева сподели, че дялът на селското стопанство в българската икономика е под 10%, като около 4% е добавената стойност на този сектор и изборът на 9 селскостопански от общо 28 избрани гимназии е доста непропорционален спрямо процента на гимназиите, които са в това професионално направление. Според нея това е операция, която отново е с доста широк фокус. Тя обхваща много дейности, целта е много амбициозна, тези професионални гимназии на регионално ниво да станат лидери в развитието на професионалното образование, в осигуряване на качество на професионалното образование и да подпомогнат останалите професионални гимназии в съответните професионални направления, също да повишават качеството на преподаване и на обучение като цяло. Попита изследвана ли е готовността на тези гимназии да поемат такъв ангажимент и да изпълнят качествено такъв проект. Защото, според нея, проектът наистина е много амбициозен, това е проект, който не просто ще разшири настоящата им дейност, а ще надгради с много допълнителни дейности, които те до този момент не са изпълнявали и със сигурност нямат капацитет или той е частичен. Особено по отношение на дейността, свързана с прогнозиране на умения, а тя е ключова за социалните партньори, защото на базата на това трябва и да се актуализират учебните програми, учебните планове. Заяви, че е много важно в проектните предложения на гимназиите да има много ясна концепция как ще изграждат този капацитет – да идентифицират, да събират данни, да анализират данни за уменията, които се търсят на пазара на труда, още по-трудната задача – да прогнозират умения, т.е. уменията на бъдещето. Това е нещо, което е много сериозно и те трябва да имат концепция за това. Подчерта, че е очевидно, че ще трябва да се привлече външен ресурс, за който отново трябва концепция и предложи това изискване да се заложи в Насоките за кандидатстване – да има концепция как ще надграждат този капацитет. На второ място, е много важно да има сериозна концепция за това как ще осъществяват връзки с местния бизнес, с висшите училища в същите професионални направления, с научните звена.

Г-н Попов отговори, че професионалните гимназии са избрани на база заложеното в Стратегическа рамка за развитието на образованието и обучението в Република България, където

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

е предвидено да се създадат Центрове за развитие на високи постижения в професионалното образование и обучение. Те вече са създадени със Заповед на министъра, на база Методология на МОН. В консултациите са били включени всички Регионални управления на образованието, като е изследвана всяка една професионална гимназия за капацитета в различни направления, инфраструктура, но също и участие в международни проекти, партньорство, резултатност и т.н. – тоест направена е комплексна оценка от страна на МОН. Съгласи се с г-жа Дончева, че това е основополагаща операция. Сподели, че нито една професионална гимназия може би към настоящия момент не е готова да бъде такъв център и затова целта на тази операция е да ги подпомогне от базово ниво. Обясни, че самата операция ще се осъществява съвкупно – всички професионални гимназии са включени като целева група, т.е. идеята е на регионално ниво да бъдат структурирани професионални учещи се общности. На регулярна база учителите по професионална подготовка да се събират, да обсъждат, да документират нови идеи за преподаване, изпитване и т.н. и да се включат в актуализиране на учебните планове и програми. Поради важността на ролята на социалните партньори в операцията, г-н Попов предложи при гласуването на критериите, да се гласуват с добавянето на социалните партньори, за да могат те да подпомогнат. Предложи в критериите да се заложат дейности, като препоръчителни да се изпълняват в сътрудничество със социален партньор, които да бъдат изпратени след заседанието от страна на социалните партньори.

Г-н Калоян Колев от ЕК приветства операцията, като такава, която допълва всички мерки, които досега Агенцията е започнала по Програма „Образование“, вкл. и по ПВУ, където има подобни мерки, които финансират инфраструктурата на тези центрове за върхови постижения в ПОО. Съгласи се с включването на социалните партньори в тази операция по дейности или цялостно, като сподели, че особено в първа дейност е важно социалните партньори да бъдат част и включени в тези мерки. Помоли за повече детайли относно устойчивостта на тази операция и как тези Центрове ще бъдат финансирани след края на проекта, както и относно връзката с другите операции, например дуалното обучение и създадените 20 Секторни съвета на местно ниво, т.е. как тези Центрове биха работили с тези Съвети, как биха подпомогнали повече дуалното обучение, т.е. въпроси относно връзката с останалите инициативи, които се финансират по ЕСФ+.

В отговор на въпроса, г-н Попов даде думата на г-жа Тивидошева, директор на дирекция „Професионално образование и обучение“ в МОН, за да сподели идеите за устойчивост.

Г-жа Тивидошева потвърди казаното преди това, че Центровете са избрани въз основа на комплексна методология. Обясни, че изначално е разпознат техният капацитет – и по отношение на преподавателски състав, управленски състав, партньорства с бизнеса, с висши училища, участие в разработване на учебни програми, първенства, в най-различни състезания по професии, международни в различни събития и награди и т.н., наличия на общезития – като един от критериите. Идеята е, освен те да бъдат център на местните екосистеми, работейки в партньорство с бизнес, наука, висши училища, други професионални гимназии, те да осъществяват обучения в много по-широк аспект не само на собствените си ученици, защото това са 28 професионални гимназии – т.е. с по-различен статут. Те следва да отворят подобрените си пространства чрез ПВУ и за учители – за обучение на учители от цялата област и за различни обучаеми на различни възрасти. В отговор на запитването на г-жа Дончева, разясни, че това са гимназии, които имат „поли-професионален профил“. Съгласи се, че наименованията на немалка част от тях носят в себе си идеята за земеделска гимназия, но даде като пример Земеделска професионална гимназия „Климент Аркадиевич Тимирязев“ в гр. Сандански, където се осигуряват обучения за спедитор-логистик, организатор интернет приложения, организатор туристическа агентска дейност, техник/технолог по качество на храни и напитки, изпълнител на термални процедури, агро-еколог. Обясни, че българските професионални гимназии имат разнообразно предлагане на

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

професии, като изключения са само гимназиите по строителство и архитектура, които са по-компактни и работят на секторно ниво и гимназиите по компютърни науки и технологии. Всички останали имат широка палитра от професии, които предлагат и повечето ЦВП са с такъв профил. По отношение на устойчивостта разясни, че на тях ще им се даде водеща роля – такава, която да даде устойчивост на техния статус и след проекта. Водеща роля по отношение на обучението на учителите на регионално и секторно ниво, по отношение на прилагане на иновации в ПОО чрез популяризирането им и включване на всички училища в областта за популяризиране на такива добри модели. От МОН споделят идеята те да проследяват реализацията на завършилите на анкетен принцип, като от министерството вече са ги обучили да работят с анкети, разработени по проект по Програма „Еразъм“ от МОН, пилотен модел. Самите гимназии вече са го направили за випускниците си от миналата година, т.е. вече имат опит. С предстоящия проект ще бъде надградено, капацитетът с външна експертиза ще бъде подсилен и идеята е те на местно ниво да правят тези проследявания на ниво област. От МОН считат, че анализа на проследяване на завършилите чрез административни данни трябва да се прави на национално ниво, а социологическите проучвания трябва да се правят на местно и регионално ниво. По отношение на бъдещо финансиране, вероятно ще предстоят доста дискусии.

Г-н Попов добави, че е добре те да влязат в нормативната база, защото в момента не са припознати там, а г-жа Тивидошева се съгласи, вкл. и за Секторните съвети на уменията. И добави, че когато вече са пилотирани едни формати, видят се плюсовете и минусите от пилотното им прилагане, би имало добри аргументи за включването им в нормативната уредба.

Проф. д-р Елена Тодоровска – главен научен секретар на Селскостопанската академия също се включи в дискусията, като представител на научни организации. Съгласи се, че ЦВП са изключително добра инициатива. Подкрепя да има иновации в професионалното обучение, но апелира да има иновации, насочени към самия бизнес, за да е възможно справянето със съвременните предизвикателства. Проф. Тодоровска допълни, че става въпрос само за образователни иновации, има научно-изследователски капацитет, има учени, които са изключително добре подготвени, могат да обучават както ученици, така и преподаватели, което е изключително важно. Проф. Тодоровска отбеляза, че в последните 25 години нивото на обучение дори на преподавателите не е така високо – това се отразява също така и на нивото на обучение на самите деца, на самите ученици, дори и на студентите.

Г-жа Дончева се включи отново в дискусията с темата за устойчивостта, която има 3 измерения и финансовото е само едно от тях. Сподели, че това са пари, които ще се дават за изграждане на капацитет, т.е. трябва да се очаква, че в рамките на тези проекти ще бъде изграден капацитет за дейности, които тези Центрове ще извършват след това, без необходимостта да бъдат финансирани през цялото време за повишаване на капацитета. Даде пример с дейността за прогнозиране на умения, като в рамките на тези проекти училища трябва да се научат да го правят. Оттам нататък, създавайки едно звено за прогнозиране и идентифициране на умения, за събиране на дейности, то няма нужда да бъде финансирано след това пак за създаване на капацитет. Европейското финансиране трябва да създава капацитет и след това, въз основа на този капацитет, вече финансираните субекти да могат да се развиват и да живеят самостоятелен живот.

Г-н Попов допълни, че в Дейност 3 изрично има въвеждане на научни подходи и иновации в професионалното образование и обучение, сътрудничество с бизнеса, академичната общност. И предложи пристъпване към гласуване, с добавката, че социалните партньори ще бъдат включени като конкретни бенефициенти (партньори), а конкретните дейности, за които се препоръчва да бъдат изпълнявани в партньорство с тях, да бъдат изпратени от социалните партньори след заседанието.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Проектът на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО“ беше подложен на гласуване, като е даден мандат Управляващият орган да отрази приетите предложения. Документът беше одобрен с пет гласа „въздържал се“ от страна на представителите на социалните партньори д.к.н. Янка Такева от КНСБ, г-жа Светлана Дончева от БСК, г-жа Росица Стелиянова от АИКБ, г-н Иван Захариев от КРИБ и г-жа Маргарита Дамянова от БТПП.

7.	Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“
-----------	---

Г-жа Веселина Тюфекчиева, държавен експерт в дирекция ПНО, представи с презентация проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“.

След откриване на дискусията, първа се включи г-жа Гургана Ефремова, представител на „Национална мрежа за децата“, която адмирира включването на такава операция, която ще подкрепи и разшири това, което е планирано по националната програма, с подобна цел. Зададе два въпроса. Единият беше дали училищата сами ще могат да избират кой да провежда за тях тези обучения или ще има предварително определени структури, на което г-жа Тюфекчиева отговори утвърдително – да, училищата са конкретни бенефициенти, т.е. те ще си избират изпълнителите – такива, каквито са необходими за техните нужди.

Г-жа Ефремова предложи да се заложи и в Условието за кандидатстване да има предвидено обучение за медиация както за възрастните, така и за учениците, които участват в този процес, като г-жа Тюфекчиева потвърди, че текстовете ще бъдат добавени.

Вторият въпрос на г-жа Ефремова беше дали развиването на социално-емоционални умения в учениците се предвижда само чрез занимания по интереси и извънкласни дейности, или може да се разработят и, тъй като това е възможно да се случва във всеки един час и може да се разработи план, който да включва такова развиване на социално-емоционалните умения. Отговорът от страна на г-жа Тюфекчиева беше, че в училищните планове в рамките на Дейност 1 могат да бъдат заложи такива мерки, но детайлните описания ще бъдат направени на ниво Насоки за кандидатстване.

Последната препоръка от страна на г-жа Ефремова беше свързана с ангажирането на местни общности, като в дейностите са заложи доста неща, които не задължително са свързани с превенцията на агресията и насилието, като например фалшивите новини и употребата на вейпове от все по-ранна възраст. Становището на г-жа Тюфекчиева беше, че това е отново по преценка на самото училище, от нуждите и креативността на образователната институция.

Дискусията продължи г-н Калоян Колев от ЕК, който сподели, че тази операция е една от тези, които подкрепят Европейската детска гаранция – инициатива на Европейската комисия, и в този смисъл, разбира се, Комисията подкрепя такава операция. Този проблем, свързан с тормоза и насилието в училище, се наблюдава все повече и повече, не само в България, но и в цял свят. Оцени като много важно и позитивно и че е включена работата с родители, не само с ученици, учители и педагогически персонал. Въпросът му беше дали се предвижда да се правят цялостни програми и или ще използват успешни програми (като например *Kiva* във Финландия) и ако да, тогава за да се избегне това раздробяване и всеки да си прави своята програма, ще има ли унифицирана методика в тази връзка.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Г-н Попов отговори, че би могло в Насоките за кандидатстване да се посочи списък с добри практики и ще е благодарен, ако членовете на КН предоставят такива добри практики, които могат да се приложат към Насоките за кандидатстване.

Проектът на Методология и критерии за подбор на операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“ беше подложен на гласуване като дава мандат на Управляващия орган да отрази приетите предложения. Документът беше одобрен с единодушие.

8.	Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Образователни маршрути за иновативно учене извън училище“
-----------	--

Заседанието продължи с представянето от г-жа Нели Георгиева, държавен експерт в дирекция ПНО на проекта на Методология и критерии за подбор на операция по точка 8. Г-н Попов допълни, че операцията е допълваща подкрепа към една успешна Национална програма „Образователни маршрути“, където наистина има възможност да се приложат иновативни методи на обучение и интердисциплинарен подход, сътрудничество между различни етнически групи, когато заедно се обучават някъде в културен обект. Затова идеята е ПО да „влее ресурс“ към вече утвърдената инфраструктура за изпълнение на Националната програма. Демаркация ще бъде направена по отношение продължителността на пътуванията.

Проектът на Методология и критерии за подбор на операция „Образователни маршрути за иновативно учене извън училище“ беше подложен на гласуване и одобрен с един глас „въздържал се“ от страна на МОН като Конкретен бенефициент.

9.	Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за ученици с таланти“
-----------	---

Г-н Попов продължи със следващата операция, която е насочена към развитие на таланта на всяко дете, на всеки ученик и е предвидена за изпълнение от общините. Преди изпълнението на проекти по НПВУ фокусът на общините е основно върху инфраструктурата, но това се промени с НПВУ. Идеята на УО на ПО е да се използва набраната инерция от изпълнението на НПВУ и да се включат в изпълнението на тази операция, т. к. общините имат много силни екипи по управление на европейски проекти, но имат и много силни образователни експерти, а и повечето училища са общинска собственост, така че ролята на общините в изпълнението на тази операция е голяма. Детайли за операцията бяха представени от г-жа Бранимира Веждарова, главен сътрудник по управление на европейски проекти и програми в дирекция ПНО.

След представянето на операцията, думата взе г-жа Теодора Дачева, заместник изпълнителен директор на Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ). Тя благодари на Изпълнителната агенция, че е припознала Сдружението като институция, която може да допринесе значително за подобряване на образованието.. По отношение представените Критерии представи две основни забележки. Предложено е в допустимите партньори да бъдат добавени и общини или респективно районни администрации, тъй като цялостната политика на НСОББ е насочена към насърчаване на междуобщинското сътрудничество. Г-жа Дачева обясни, че голяма част от общините са малки като размер с много тежка демография. И в една община, в която има 150 или 200 деца, много трудно биха се реализирали подобни и междуучилищни събития, които да дадат добавена стойност и немалка част от повечето общини имат по едно училище, което изключва въобще тази възможност. Затова предложението на Сдружението е да е възможно

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

партньорство с други общини, за да може поне в рамките на 2 общини да се създадат общи занимания, най-вече състезания. Другото направено принципно предложение е за разширяване на допустимите разходи. Предлагат като допустими разходи да бъдат включени и техническо оборудване (за озвучаване, презентационна техника, която е необходима за тези събития), за закупуване на материали, за настаняване и изхранване на участници, което кореспондира с предложението ни за допустимост на деца от други общини и едно от перата, които общините винаги казват, че им е трудно да осигурят – възнаграждения на съдии, най-вече за турнири и спортни състезания.

Г-н Попов отговори, че би могло да се допусне една община, или съответно районна администрация, да може да участва или като кандидат, или партньор. По отношение на направените предложения за разходите, има принципно съгласие с тези типове разходи, но те ще бъдат включени в Насоките за кандидатстване.

Г-н Колев от ЕК оцени като позитивно включената задължителна дейност за включването на деца, чийто майчин език не е български, т.е. наличието на социален момент в операцията. Зададе въпрос, при положение, че общините са бенефициенти, т.е. повечето училища са общински, тези училища, които не са държавни, ще бъдат ли включени в дейности по операцията. Вторият му въпрос беше свързан с това, че операцията допълва национална такава програма, по същата тема, по същата сфера и в този смисъл, как точно тази операция по ЕСФ+ ще допълни националната програма – кое е новото или това, което ще допълни ЕСФ+ и самата програма.

С отговор се включи г-жа Дачева от НСОРБ, от гледна точка на общините. Тя обясни, че Националната програма е насочена към дейности само към всяко училище поотделно и към училищни дейности. Сподели, че отдавна се водят разговори с ръководството на министерството, че не би трябвало заниманията по интереси да се затварят само в рамките на едно училище и именно тук е допълващият ефект на тази операция – че ще даде възможност за междуучилищни състезания, занимания, като разшири и социалния кръгзор, на децата ще им даде възможност за среща и с други свои връстници, от други училища, дори от съседни общини. г-жа Дачева допълни, че Националната програма е само в рамките на училището, само за самото училище и то работи само с децата от съответното училище. Докато в операцията нивото вече е общинско и междуобщинско, като партньорството е разширено и има възможност за контакти, за съревнования с деца от други училища, от съседна община – това е, което разширява и социалните им контакти.

Г-жа Грета Ганчева, директор на дирекция „Приобщаващо образование“ в МОН също се включи, като сподели, че тази операция наистина дава акцент децата да бъдат подготвяни, да развиват талантите си, а не толкова върху занимания по интереси. Заниманията по интереси са масовите занимания, които са за всички ученици. Те са в почти всички проекти, те са по национални програми и т.н. Те изискват „масовизация“ – да се включат всички ученици в тях, за да имат ангажираност. Но идеята на тази операция е надграждаща вече тези занимания по интереси и е вече по-фокусирана върху това, учениците и децата, които са в детските градини, защото и към тях е насочена, да бъдат по-целенасочено подготвяни за участие в състезания, в различни конкурси, в различни дейности, които ще ги мотивират да развият максимално своя потенциал в дадена област.

Г-н Попов допълни изказването на г-жа Ганчева, че в никакъв случай не става дума за занимания по интереси, а за стремеж към високи постижения и насърчаване на състезателния дух сред учениците.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Проектът на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за ученици с таланти“ беше подложен на гласуване, като дава мандат на Управляващия орган да отрази приетите предложения. Документът беше одобрен с единодушие.

Закриване на заседанието

Г-жа Еманюел Гранж от ЕК благодари сърдечно на всички за отдадеността и в активното участие в изпълнението на ПО, както и за активното участие в срещата. Сподели, че подкрепата на децата и учениците на България, на студентите е всъщност с изключително важни и възнаграждаващи усилия, защото наистина води до голяма възвращаемост на обществото.

Информира членовете на КН, че резултатите от оценката PISA за 2025 г. се очаква да бъдат налични през декември 2026 или декември 2027 г., като основните сфери на оценката ще бъдат наука и съответно обучение в дигиталната среда като иновативен елемент. Освен това PISA 2025 за първи път ще включи и новата оценка на компетентност на чужд език – английски. Наблюденията на ЕК са, че за съжаление българските студенти и ученици имаха слаби резултати в последната оценка PISA, така че Комисията се надява на нови и по-добри резултати. Тази година се очаква да излезе и Проучване сред ромите за 2024 г. То ще сравни данни в десет избрани страни членки на ЕС – България, Чехия, Франция, Ирландия, Италия, Португалия, Румъния, Испания и оценката ще бъде важен инструмент, така че да бъдат подобрени резултатите конкретно по Програма „Образование“.

Г-н Попов благодари на Европейската комисия, в лицето на която има надежден партньор за обсъждане и работа. Председателят на КН даде думата на заместник-министър Михайлова за заключителни думи.

Г-жа Михайлова изрази удовлетворението си от срещата и сподели задоволство, че фокус е бил поставен върху въпроса за професионалното образование, в частност върху дуалното образование, без значение дали от синдикалните или от работодателските организации – знак, че МОН върви по пътя на партньорство. Г-жа Михайлова добави, че дискусиите от срещата са показали, че във фокуса е всъщност ученикът и детето и заедно усилия трябва да са насочени към удовлетвореност на децата сами от себе си, за да растат като пълноценни граждани не просто в България, а и в Европа, защото бъдещето е на младите хора.

Председателят на КН г-н Попов благодари на всички членове на Комитета за наблюдение за активното включване и дискусиите, които са много ценни от гледна точка представяне на различни гледни точки, тъй като всеки един работи на терен и отговаря за различни подсектори на Програма „Образование“. Председателят подкани членовете за обратна връзка и изказа надеждата си, че Комитетът приема качествени операции, които ще доведат до ценни резултати. Г-н Попов благодари на Секретариата на УО за подготовката на материалите и организацията на заседанието, както и на преводачите и закри заседанието.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Р Е Ш Е Н И Я:

Решение по т. 1

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. приема Проекта на Дневен ред на Петото заседание на КН на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г.

Решение по т. 5

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базираното обучение, сътрудничеството и интернационализацията на висшите училища“, като дава мандат на Управляващия орган да отрази приетите предложения.

Решения по т. 6

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО“, като дава мандат на Управляващия орган да отрази приетите предложения.

Решения по т. 7

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“, като дава мандат на Управляващия орган да отрази приетите предложения.

Решение по т. 8

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Образователни маршрути за иновативно учене извън училище“.

Решение по т. 9

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Проекта на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за ученици с таланти“, като дава мандат на Управляващия орган да отрази приетите предложения.

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

4. ПРИСЪСТВЕН СПИСЪК

(регистрирани участници от състава на КН на ПО):

Членове с право на глас

Институция/ организация/програма	Представител
Председател на КН: Изпълнителна агенция „Програма за образование“ – Управляващ орган на ПО	Иван Попов
Министерство на регионалното развитие и благоустройството Управляващ орган на Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 г.	Петя Агушева
Министерство на труда и социалната политика Управляващ орган на Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027 г.	Ташка Габровска
Изпълнителна агенция „Програма за образование“ Управляващ орган на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г.	Кирил Гератлиев
	Стефка Пилева-Малиновска
	Мария Станевска
	Елица Николова
Министерство на транспорта и съобщенията Управляващ орган на Програма „Транспортна свързаност“ 2021 – 2027 г.	Николай Дечев
Министерство на околната среда и водите Управляващ орган на Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г.	Магдалена Димитрова-Макавеева
Министерство на земеделието и храните Управляващ орган на Програма „Морско дело, рибарство и аквакултури“ 2021 – 2027 г.	Елица Стоянова
Министерство на земеделието и храните Управляващ орган на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за периода 2023 – 2027 г.	Антоанета Бонева

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Министерство на иновациите и растежа Управляващ орган на Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021 – 2027 г.	Христо Йорданов
Министерство на вътрешните работи Управляващ орган на Националната програма на Република България по Фонд „Вътрешна сигурност“	Георги Колев
Администрация на Министерски съвет Дирекция „Централно координационно звено“	Нина Овчарова
Администрация на Министерски съвет Дирекция „Координация на политики и концесии“	Гинка Ефтимова
Администрация на Министерски съвет Дирекция „Координация по въпросите на Европейския съюз“	Татяна Георгиева
дирекция „Европейски въпроси и политики“ в Министерството на финансите	Страхил Стоев
Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси	Страхил Горнишки
Министерство на електронното управление	Асен Анто
	Диана Петрова-Пендова
Министерство на образованието и науката	Владимир Станчев
Министерство на младежта и спорта	Илиана Христова
Държавна агенция за закрила на детето	Милена Дянкова
Българската академия на науките	Мариана Тиен
Селскостопанска академия	Мария Юнакова

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Национална агенция за оценяване и акредитация	Проф. д.н.к. Мария Шнитер
Национална агенция за професионално образование и обучение	инж. Марияна Павлова
Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства	Лало Каменов
Национален център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти	Димитър Асенов
Национален център за информация и документация	Мая Димитрова
Център за развитие на човешките ресурси	Моника Янакиева
Национално сдружение на общините в Република България	Теодора Дачева
Регионален съвет за развитие – район Северен централен	доц. Цанко Стефанов
Регионален съвет за развитие – район Южен централен	Валентина Кайтазова
Конфедерация на работодателите и индустриалците в България	Иван Захариев
Българска търговско-промишлена палата	Маргарита Дамянова
Асоциация на индустриалния капитал в България	Росица Стелиянова
Българска стопанска камара	Светлана Дончева
Конфедерация на независимите синдикати в България	д.ик.н. Янка Такева
	Даниела Алексиева-Стоянова
представител на академичната общност	проф. д-р Елена Тодоровска
„Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД	Кремена Григорова

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Група юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност (ЮЛНЦ за ОПД), работещи в сферата на защита на основните права, равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности	Гергана Ефремова
Група ЮЛНЦ за ОПД, работещи в сферата на социалното включване и интеграцията на малцинствени етнически групи и на маргинализирани групи	Ганчо Илиев
Група ЮЛНЦ за ОПД, работещи в сферата на образованието, науката и културата	доц. д-р Иван Станков

КН.ПО.3.5.290425 – окончателен

Наблюдатели с право на съвещателен глас

Институция/ организация/програма	Представител
Администрация на омбудсмана на Република България	Атанаска Мутафчиева
Министерство на земеделието и храните Дирекция „Наблюдение, координация и контрол на дейността на Разплащателната агенция“	Нели Москова
Министерство на финансите Дирекция „Национален фонд“	Катерина Кънева
Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, Европейска комисия	Еманюел Гранж
	Константин-Виорел Михай (онлайн)
	Калоян Колев

На Петото заседание на КН на ПО взеха участие и гости от Министерство на образованието и науката, ИАПО – УО на ПО и др. (съгласно присъствения списък с регистрираните участници).